

BUITEN

19^e JAARGANG N°. 23.

ZATERDAG 6 JUNI 1925.

Foto C. Steenbergh.

DE OSDORPER WEG BIJ SLOTEN.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE OSDORPER WEG BIJ SLOTEN, ILLUSTRATIE . . .	BLZ. 265
ADIOS, MANUEL, DOOR ZANE GREY (3) . . .	266
BOSSCHE ACHTERBUURTJES, DOOR H., GEÏLL. BLZ. 268—270	
DE LUSTPLAATS „VELZERHOOF”, DOOR H. J. CAL-	
KOEN JR., GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 269—271
LENTEBODEN, DOOR AFER, GEÏLLUSTREERD. . .	272—273
DE VOORJAARSBLOEMENTENTOONSTELLING TE HEEM-	
STEDEN (SLOT), DOOR I. JOH. W. DE VRIES, GEÏLL. BLZ. 274—275	
OP LEVEN EN DOOD, NAAR HET ENGELSCH DOOR	
CHLS. G. D. ROBERTS (5).	BLZ. 275
ID TENEBRIS LUX, ILLUSTRATIE	276

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

ADIOS, MANUEL.

3) door ZANE GREY.

Voor Manuel bestond slechts dat onbeschrijfelijk gevoel, de zoetheid van geleden smart. Het leven kon zooals hij dacht, hem geen schokken meer geven; nooit meer zou hij die eigenaardige pijn in de borst, dat beklemmende gevoel, ondervinden. Wat het leven kon brengen had Manuel doorgemaakt. Hij voelde zich immuun voor nieuwe smarten, en het bewustzijn van zijn ouderdom drukte op de voorbijgegangene jaren.

Hoe verschillend van andere ochtenden was het aanbreken van dezen dageraad! De mist belemmerde evenzeer de ademhaling, de vochtigheid was even drukkend en de zoemende, kwaadaardige, onzichtbare, gevleugelde duivels staken met dezelfde angelen van vergiftigd vuur — al de verschrikkingen van het leven in de jungle waren als vroeger en toch schenen ze onnoemelijk lichter te dragen.

Gedurende vele jaren had Manuel die dampende rivieren opgezwoegd, soms met mannen, die hem haatten en die hij leerde haten. Maar niemand zou Señor hebben kunnen haten. In deze gevaarvolle tochten in de eenzaamheid, waarbij men als aan elkaar geketend in de wildernis leefde, waar het leven zelf ieder oogenblik kon eindigen, was geen plaats voor oppervlakkige gevoelens. Of men haatte zijn makker en wenschte hem te doden, of men gevoelde genegenheid voor hem en was bereid te vechten om zijn leven te redden.

En dus vatte Manuel genegenheid op voor Señor en verheugde zich in dat vreemde, heerlijke gevoel, dat alles vermooide; en opnieuw welde de bron van zijn spraakzaamheid op en stroomde rijkelijk. In de nederzettingen aan de rivier had *chicha* steeds Manuel's tong los gemaakt, wilde vrolijkheid opgewekt en woeste hartstochten ontketend; hier in de jungle had het peilen van andermans lijden, gelijk aan dat wat hem in het verleden had gemarteld, hem getroffen

tot in het diepst van zijn ziel en gaf het aanzijn aan vriendelijke woorden, die met moeite gevormd werden door lippen, welke gewend waren ruwe vloeken te uiten.

In den aanvang van die nieuwe verhouding keek Señor met verbazing naar zijn veranderden metgezel en vroeg of hij koorts had. Manuel schudde zijn ruig hoofd. Toen werd Señor stil; maar hij luisterde, hij moest luisteren en luisterend vergat hij zichzelf. Een nieuwe band had die twee mannen samen verbonden.

„Wij zijn beiden jagers, Señor,” zei Manuel. „Ik zoek goud, dat ik niet nodig heb en gemakkelijk zal vinden, en gij zoekt —”

„Rust, Manuel, rust, die ik onophoudelijk verlang en nooit zal vinden.”

II

Steeds verder boomden en waadden de reizigers de blauwe Palcazu op. Door de versnellingen konden zij nooit meer dan vijf mijlen per dag vorderen. En slechts reuzen konden nog zoo veel doen. De glibberige rotsen, waar ze over heen moesten worstelen, de duizend-koppige slangenbundels, de stank der heete plassen achter de klippen, de snelheid van den stroom, die zij voetje voor voetje moesten overwinnen, de regenbuien die als een zondvloed neerstroomden, het uithoozen van de kano en de altijd dwarrelende, staalblauwe horden vergiftige vliegen — dit alles maakte de dagen tot een hel, de rustpoozen een tijd van lijden, den slaap tot een nachtmerrie; maar de jagers, de eene stil, de andere opgeruimd, voelden hun krachten groeien naarmate zij verder trokken.

Vaak klom Manuel de oevers op en zei als hij terugkwam, dat er *cowcha* was, meer dan hij ooit gezien had, maar nog niet genoeg. Zij moesten nog hooger gaan, naar rijkere gronden. Zij kampeerden waar de zonsondergang ze overviel. En terwijl zij hurkten boven de rookende vuren of naast elkaar lagen, of vischten in de rivier, praatte Manuel. Hij putte uit zijn uitgebreide kennis van deze wildernis-wereld, ervaringen in deze door de zon verbrande streken, verhalen van bosschen en rivieren, gevechten en ziekten. Teruggaand tot zijn leven als matroos, als schipbreukeling, zeeman, smokkelaar, verhaalde hij alles wat in al die jaren gebeurd was en kwam zoo aan de catastrofe, die hem tot een zwerver over de aarde had gemaakt.

„Wat mij tot een *cowcha*-bandiet gemaakt heeft?” vroeg hij, terwijl hij met zijn groote hand den zwerm vliegen trachtte te verjagen, die om zijn gezicht vloog. „Een vrouw! Wat stuurt de meeste mannen op de verkeerde wegen dezer wereld? Wat heeft jou daarheen gedreven, kameraad? Misschien een vrouw! *Quien sabe?* 1) Ik beminde een meisje. Zij had oogen als de nacht — lippen als vuur — zij was lieflijk als het leven zelf. Zie hoe mijn hand beeft! Señor, het gebeurde jaren geleden — vijf of wellicht tien, ik herinner het mij niet — wat beteekent tijd? Wij waren gehuwd en bewoonden een huisje op een begroeiden heuvel aan de baai, waar de wind blies en wij de witte golfjes konden zien, die op het zand kropen. Toen kwam een zeeman uit verre landen, een zeevaarder, Señor, uit uw land. Hij had de wereld bereisd; hij kon vrouwen bekoren — en vrouwen zijn onbestendig in haar liefde. Zij liep met mij in de schemering aan het strand. De wind speelde door haar haren. Ik vertelde wat mij ter oore gekomen was, beschuldigde haar ervan dat men te beminnen, dien ik nooit gezien had. Zij erkende haar liefde; trots en moedig; in ieder geval zonder schaamte. Señor, met diezelfde handen duwde ik haar op haar knieën, ver-smoorde haar kreten — en langzaam, langzaam zag ik haar groote starende oogen dof en angstaanjagend worden — zag hoe haar mond open viel —”

„Je hebt haar geworgd?” barstte Señor los met ongewone heftigheid. „Ik was een duivel”, vervolgde de Spanjaard. „Ik voelde alleen dat ik haar liefde verloren had. Ik vluchtte over de zeeën. Langen tijd was mijn geest verduisterd, maar toen werd het helder en kwam de waarheid aan het licht. Hoe ik tot dat bewustzijn kwam, zou ik niet hebben kunnen zeggen — de werking van den geest blijft ons menschen een raadsel — maar ik wist, dat mijn meisje onschuldig was. Toen openden zich voor mij de poorten van de hel. Dagen in de verzengende zon — eindeloze nachten onder de hatefulijke sterren — geen slaap — geen rust — haar doods-kreet, als de *Perde-alma*, Señor — haar groote, wijdgeopende oogen — het knagen, altijd en immer knagen van het verdriet, maakte

1) Wie weet?

van hem, dien gij thans voor u ziet, een wezen van ijzer en steen.

Wat bleef mij over, Señor? Slechts een woest leven. U ziet den zwerver wiens misdaden talrijk zijn als zijn grijze haren. O! Wat ik had kunnen doen — wat ik had kunnen worden! Ik lees het in uwe oogen. Wat een mensch kan zijn! Heilige Moeder! Geen man ter wereld had ooit een mooiere rol kunnen spelen. Ik kon haar vrij gelaten hebben. Dan zou ik den hond der wroeging niet altijd achter mij hooren blaffen. Ik kon weggekropen zijn als een gewond hert en in eenzaamheid gestorven zijn. Maar ik was een blinde lafaard. Na verloop van jaren ziet men de dingen heel anders in. Wat is de liefde? Wat is datgene wat maakt dat één bepaalde vrouw voor een man zijn heele leven beduidt? Of ze hem trouw of ontrouw is, steeds lijkt ze hem begeerlijk. Gebonden of vrij, volgt zij de naamlooze krachten die haar voortstuwen."

"Waar is — dat alles gebeurd?" vroeg Señor snel en fluisterend.

"Te Malaga, aan de kust van de Middellandsche Zee."

Señor liep mompelend weg en verdween in de duisternis.

Manuel lette niet op de opgewondenheid van zijn kameraad; hijzelf was in de macht van ongewone gemoedsbeweging. Zijn verhaal was een bewuste leugen geweest en toch bevatte het waarheid genoeg om oude gevoelens uit hun graf op te wekken. Hij verbeeldde zich dat hij Señor's geheim doorgrond had, zijn opoffering, de reden waarom hij zwierf door een God-vergeten land. Hij geloofde dat het was om een vrouw vrij te laten en te vergeten. Hij voelde het knagend berouw van den man, dat hij geen bloed vergoten had om zijn wraaklust te stillen. Daarom had hij gelogen, had van zichzelf een moordenaar gemaakt, opdat door de sterkte van het contrast Señor tot de overtuiging zou komen, dat hij het betere deel gekozen had in vergeving en genade.

Diep in Manuel's verbitterde ziel wist deze dat hij gelogen had — want die vrouw uit zijn jeugd was niet onschuldig geweest; hij had haar geen kwaad gedaan en hij had haar de vrijheid gegeven. Señor zou zijn zelfbedachte tragedie gelooven en als hij zag naar dat wrak van een man, naar den ellendigen zwerver, opgejaagd door den kreet en het gezicht van een vrouw, zou hij tot de erkenning komen van wat er van hemzelf kon zijn geworden en kon hij, God dankend dat hij zijn handen niet met bloed besmeurd had, nog eens het licht door de duisternis zien schijnen.

Nog verscheidene dagen boomden en trokken de jagers hun boot de Palcazu op, tot zij ten slotte de monding van een diepe zijrivier opvoeren, die uit het noorden stroomde.

Dit water was een blauw-groene weerspiegeling van den hemel en het gebladerte. Het was een prachtige laan die zich slingerde tusschen muren van bloemen, fijn als het dunste weefsel, sierlijk als kantwerk of neerhangend als franje. De doordringende geuren van overdadigen bloementooi werkten bedwelmend. Alles zat vol leven. Het water golfde en spatte en trilde — overal was beweging van waterdieren. Papegaaien in schitterende kleuren hingen aan neerhangende wijnranken; apen snaterden van zwaaiende takken. Myriaden felkleurige vogeltjes die van den eenen oever naar den anderen vlogen, gaven het effect van een veelkleurig net boven het water gespannen. Droomerige muziek scheen te zweven in de vochtige, zwoele lucht.

Na korten tijd verbreedde de rivier zich tot een smal, ovaal meer met een zandigen oever ten noorden. Krokodillen lagen zich in de zon te koesteren en toen Manuel de kano naar het strand wendde, gingen ze op hun korte pooten staan, met wijd open bekken, grotesk en afschuwelijk, en daalden neer in het water.

"Kaaïmannen! Ik heb er nog nooit zooveel gezien," riep Manuel uit terwijl hij met zijn riemen links en rechts sloeg. "Waar kaaïmannen zijn, is er altijd *cowcha*. Señor, ik geloof, dat hier de plaats is."

Zij beklommen den oever en baanden zich een weg door een wildernis van wild suikerriet dat naar de hoogte voerde. De bodem bestond uit vruchtbaren alluvialen grond. Manuel groef er in met zijn handen, alsof hij verwachtte er goud in te vinden. De helling, die zij beklommen, was niet zwaar begroeid. Manuel deed twee ontdekkingen — zij beonden zich aan de grens van het gebied der Oostelijke Andes en zij waren omringd door rubberboomen. Hetzij Manuel zich al of niet verheugde in de fortuin, vertegenwoordigd door één honderdste deel van de rubber die hij zien kon, zooveel is zeker, dat hij van den eenen boom naar den anderen liep en ze omarmde in een soort van ekstase.

"Heel Iquitos zal hierheen stroomen!" riep hij uit. "Hier zijn duizend tonnen *cowcha*! Voor het grijpen! Zie die boomen — vijftig, zestig voet hoog! Welke rubberzoeker heeft dat ooit meer gezien! Señor, als wij terugkeeren, zullen we rijk zijn, rijk, rijk!"

Ze brachten de voorraden den oever op om te ontkomen aan de zandvliegen en bouwden een kamp, dat ze op gekruiste takken plaatsten ten einde het te beveiligen tegen de legers van mieren en de kruipende insecten. Aan de binnenzijde der muren van palmbladen hingen zij het net op, vast sluitend in de nauwe ruimte. Zij maakten hun kamp nog meer beveiligd door het struikgewas erom heen weg te kappen en den grond plat te branden en kregen zoo een aangename verblijfplaats voor zoover dat tenminste in die jungle mogelijk was.

Een troep apen zocht een schuilplaats in de toppen van eenige palmen en schaterde boosaardig tegen ze; papegaaien en maco's voegden zich bij die ongewenschte muziek; een boa schuifelde weg en deed het struikgewas trillen; en een miereneter liep door de boomen weg.

Manuel greep zijn geweer, alsof hij het dier wilde achtervolgen, maar legde het wapen weer langzaam neer.

"Ik vergat 't. Wij zijn nu in het land der Cashibo's. Ik heb nog niets van ze bemerkt, maar we zullen verstandig doen zoo stil mogelijk te zijn. Wellicht zullen we toch nog wel eens op jaguars moeten schieten. Die loeren op menschen."

De rubberjagers werkten van het aanbreken van den dag tot de middaghitte; rustten gedurende de gloeiende, ondragelijke uren, hervatten hun taak in den namiddag en bleven doorwerken zoolang het licht was. De manier van eerlijke rubberzoekers is 's avonds een kerf in een boom te maken en 's morgens terug te komen om het sap weg te halen. Maar dat duurde Manuel te lang — want het kostte verscheiden dagen om een paar ons rubber te verzamelen.

Hij had groote handigheid in het vervaardigen van aarden potten om het melkachtige sap in op te vangen en in het verkrijgen van de rubber uit de boomen. Hij haalde water uit de rivier en maakte groote aarden vaten, één voor zooveel rubberboomen; ook maakte hij kleinere potten en schalen. Die liet hij bakken in de zon. Dan gaf hij een snede in de boomen, waardoor het sap er snel uitstroomde. De boomen zouden sterven; maar daar trok de roover zich niets van aan. Hij had een aantal ketels meegebracht, waarin hij een dikken stoom kon voortbrengen door verhitting van palmnoten. Dan nam hij een stok met een dop van aarde, doopte dien eerst in de melk en droogde dan de melk boven den stoom. Uit een vat vol melk verkreeg hij een derde van het gewicht aan rubber.

"Señor" zei hij trotsch, "ik kan honderd pond rubber per dag maken."

Het was een tijd van hard werken, waarin Manuel en Señor met vereende krachten arbeidden om een reusachtige lading rubber bijeen te brengen. De dagen verliepen snel tot weken, de weken klommen op tot maanden en het regenseizoen naderde. Dan konden de rubberzoekers iederen dag een zondvloed verwachten, een overstromd, doorweekt woud, ondragelijke vochtigheid en een zon als een geopende ovendeur.

Manuel's begeerte naar rubber verkoelde.

"De kano kan onmogelijk meer bevatten," zei hij. "Het zal al moeilijk genoeg zijn den boel zoo te vervoeren. Nu kunnen wij rusten en heelemaal tot Iquitos ons op den stroom laten drijven. Wat zal dat heerlijk zijn! Het wordt tijd dat we gaan."

Als een voorbijtrekkende schaduw gleed een vreemdsoortige, droeve glimlach over Señor's gelaat. Manuel dacht na over de beteekenis daarvan en dacht aan de eerste dagen van hun reis, vóór de begeerte naar rubber alle andere gedachten uit zijn geest verdreven had. Een wonderlijke verandering had met Señor plaats gegrepen. Hij gaf zijn volle kracht aan het verzamelen van de rubber, maar niet langer met de wildheid die den arbeid om zichzelfswille zocht. Hij zocht niet meer de marteling der stekende duivels. Hij at als iemand die honger had en sliep ongestoord. Zelfs zijn zwijgen was van anderen aard geworden. De inwendige gloed, de concentratie van zijn gedachten, die steeds broedden over datgene wat zijn leven had doorsneden, hadden plaats gemaakt voor een ernstige rust.

Nog andere dingen drongen tot Manuel's geest door. Hij kreeg het idee, dat hij voor Señor was geworden, wat Señor voor hem beteekende. Hij vermoedde het, toen voelde hij het, ten slotte was hij er van overtuigd.

(Wordt vervolgd).

Foto C. Steenbergh.

DE DIEZE BIJ DE ZUSTERS VAN OTHENPOORT TE 'S-HERTOGENBOSCH.

BOSSCHE ACHTERBUURTJES.

MEN had ons verteld, dat 's-Hertogenbosch zulke schilderachtige achterbuurtjes heeft, en nu we toch in Brabant rondzwierven, wilden we ons daarvan gaarne overtuigen. We hadden zooveel genoten van het landelijk mooi van onze grootste provincie, dat we ook wel eens kennis wilden maken met het eigenaardige schoon, dat de oude stad biedt. Eerlijk gezegd vermoedden we daarvan zelfs het bestaan niet. We waren meer dan eens in de grijze veste geweest en meenden de stad wel zoo'n klein beetje te kennen. Dikwijls hadden we in bewondering staan kijken naar de bisschoppelijke kathedraal, de eenig mooie St. Janskerk, zeker een der merkwaardigste kerkgebouwen van heel ons land. Natuurlijk kenden we het fraaie station en hadden herhaaldelijk met genoegen een kijkje genomen op de drukke Markt, waar we gaarne rondwandelden tusschen de Brabantsche boertjes en boerinnetjes in hun landelijke kleederdracht. Mooie achterbuurtjes hadden we er echter niet gezien en — 't zij met eenige schaamte bekend — we wisten ze niet te vinden ook. Dan maar op onderzoek uit! Bij ervaring weten we, dat men foto's in de volksbuurten van een groote stad het best op een Zondagochtend maakt. Dat is het rustigste oogenblik van de geheele week. En geen wonder: de werkmans, die elken morgen vroeg op moet om op tijd aan zijn werk te zijn, wil een enkelen morgen wel eens wat langer blijven liggen, vooral als het — met 't oog op dat prettige vooruitzicht — den vorigen avond wat later geworden is. Zoo stapten we dan op een goeden Zondagmorgen uit den eersten trein, die van ons vakantieoord naar Den Bosch voerde. Ontegenzeggelijk is de entree van de stad mooi. Ze kan bogen op een mooi Stationsplein en een niet minder fraaien Stationsweg, waar een monumentale fontein de nagedachtenis eert van Jhr. Mr. P. J. Bosch van Drakestein, in leven Commissaris des Konings in de provincie Noord-Brabant. Onwillekeurig hadden we onze schreden gericht naar de Markt, waar we op dezen vroegen Zondagmorgen al heel wat bedrijvigheid vonden. 't Bleek

namelijk de eerste dag van de kermis in Brabant's hoofdstad te zijn en meer dan één spullebaas was bezig de laatste hand aan tent of kraam te leggen. Maar nu? Waar de mooie achterbuurtjes te vinden. Ieder, die de lichtbeeldkunst beoefent, weet bij ondervinding, dat vragen in zoo'n geval in den regel geen succes heeft. Wat wij de moeite waard achten op onze gevoelige plaat vast te leggen, wordt door de groote massa dikwijls niet de moeite van 't bezichtigen waard geacht. En daarbij — we behoeften niet geheel en al in 't donker rond te tasten! We weten toch, dat 's-Hertogenbosch zijn naam ontleent aan een hertogelijk bosch, dat lag, waar Dommel en A samenvloeien. Een der hertogen stichtte in dat bosch een jachtslot, het „Hazewindje", en in de nabijheid ervan een kasteel. Of dat Hertog Godfried III of zijn zoon Hendrik I geweest is, laten we in 't midden. Volgens het overoude Latijnsche tijdschrift: „Godefridus dux e Silva fecit oppidum", ¹⁾ komt den vader de eer toe. Om dat kasteel, gelegen aan de samenvloeiing van Dommel en A, ontstond de stad 's-Hertogenbosch. De oudste plekjes zonden we daarom aan of bij de Dieze moeten zoeken. Een der oudste straten van Den Bosch, de Hinthamerstraat, nu wel de voornaamste winkelstraat van de stad, kruist de Dieze. Dat kruispunt biedt wel een aardig kiekje over het oude riviertje, dat zooveel van het wel en wee der stad zou kunnen verhalen. 't Is echter niet wat wij zoeken. Een kade langs het grachtje ontbreekt en ook van den achterkant gelukt het ons niet het te bereiken. In de Hinthamerstraat vinden we eenige poorten, overbouwde stegen eigenlijk, zooals we die in andere plaatsen wel vinden om toegang te geven tot werkplaatsen en dergelijke. Deze dragen echter alle een naam als Zusters van Orthenpoort, Louwsche Poort, Boerenmouw enz. 't Blijken nauwe zijstraatjes te zijn, naar de Dieze voerend, die hier ongeveer evenwijdig achter de Hinthamerstraat langs loopt. Mooie gemetselde boogbruggen liggen over het typische grachtje en brengen ons naar 't ver-

¹⁾ Hertog Godfried maakte van een bosch een stad.

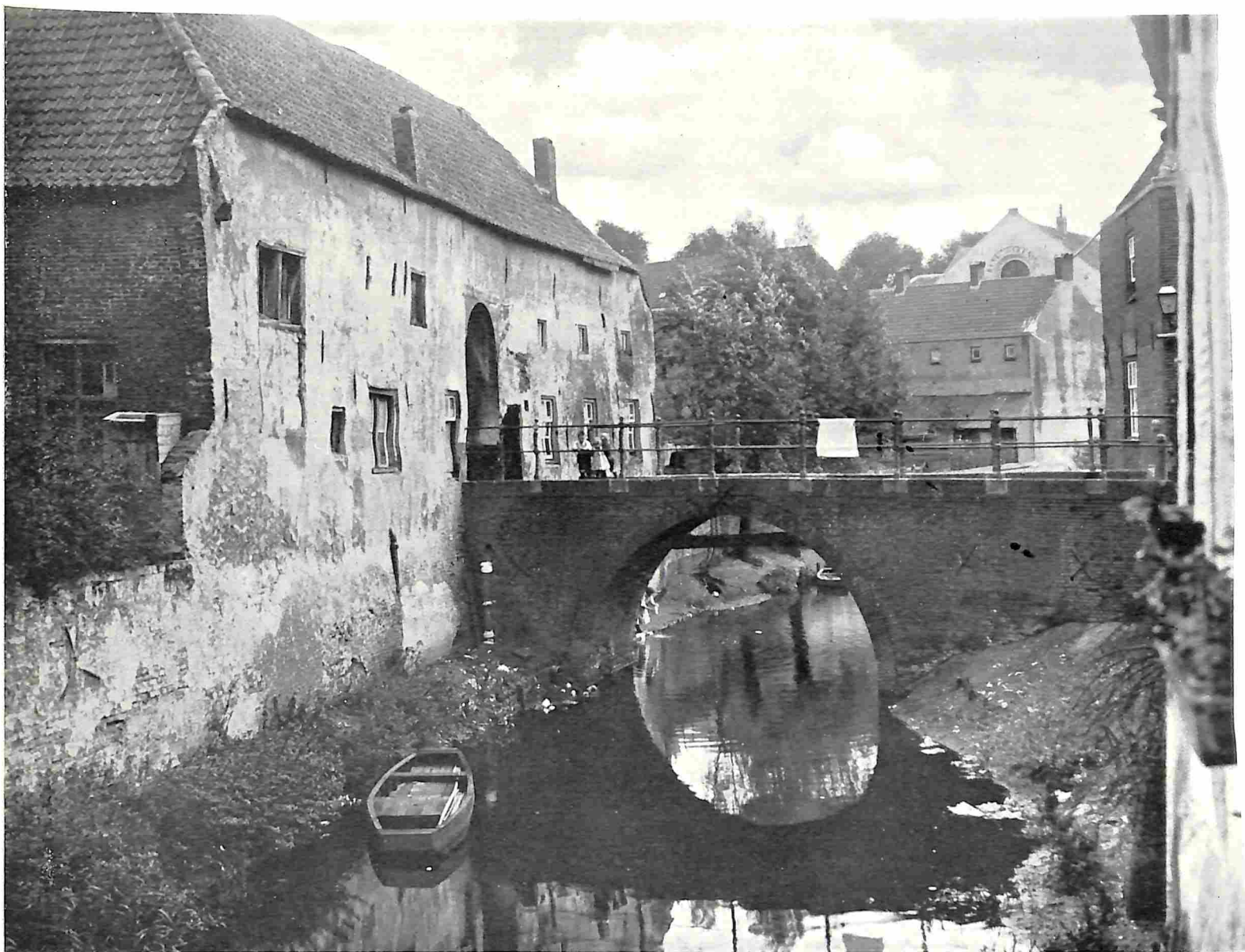

Foto R. H. Herwig.

DE ZUSTERS VAN OTHENPOORT TE 'S-HERTOGENBOSCH, GEZIEN VAN DE LOUWSCHE POORT.

lengde van de smalle steegjes, die zonder uitzondering doodloopen. We zijn gekomen te midden der schilderachtige Bossche achterbuurtjes. Dat ze schilderachtig zijn, zeggen onze afbeeldingen duidelijk genoeg. We mogen het bejammeren, dat hier en daar op den achtergrond een nieuw gebouw storend aandoet in deze antieke omgeving, te genieten valt er ruimschoots. 't Is er nog stil op den vroegen ochtend en niets staat een rustige beschouwing in den weg. Eerst de donkere poort, dan een nauw straatje met aan weerskanten kleine huisjes, verder de brug over het mooie grachtje, ter weerszijden aardige kiekjes biedend op andere boogbruggen, die in 't kalme water zoo helder weerspiegelen. Dikwijls vormt het verlengde van het straatje weer een poort, in een oud gebouw uitgespaard, zooals bijv. bij de Zusters van Orthenpoort, of leidt het naar een miniatuurpleintje, waarom zich de kleine huisjes scharen. Verrukt over al het moois wandelen we eenigen tijd rond om de mooiste punten te zoeken. Tot onze schade, want als we het toestel opgesteld hebben voor de eerste opname, kondigen belletjes op het tot nog toe zoo kalme water een flinke regenbui aan, die 't werk onmogelijk maakt. Teleurgesteld zoeken we een plaatsje voor een der café's op de Markt en kijken 't woelig gedoe van de kermisvoorbereiding aan. Pas tegen een uur of elf wordt het weer droog. Zal het nu echter niet te druk zijn om nog rustig te kunnen werken? Gelukkig valt het mee. Ongetwijfeld heeft de kermisdrukke de jeugd naar de Markt gelokt. Wel staan er aan de deuren der schilderachtige huisjes hier en daar buurvrouwen een praatje te houden, maar last hebben we daarvan niet bij onze opnamen, die we toch 't meest over 't water nemen. Ook nu is het er rustig. Alleen als we een der foto's willen maken klinken plotseling uit het naaste huis luide ruziestemmen. Een ruwe dronkenmansstem en een gillende vrouwenstem krijschen dooreen, wreed verscheurend de idylle van het aardige achterbuurtje!

H.

De lustplaats „Velzerhooft”.

HET kan den eenzamen wandelaar, die ver van de steeds drukker wordende wegen, ronddoelt in Kennemerland, vooral in dat deel, gelegen rondom het voormalige Wijkmeer, eigenaardig te moede worden, als hij overpeinst hoe gansch anders deze streek eenige eeuwen geleden geweest moet zijn. Ook zelfs zonder dat hij in te ruime mate deel heeft aan het allerwegen herlevend romantisme onzer dagen, kan het hem gebeuren, dat hij op plekjes komt, waar nog zoo sterk iets schijnt om te waren van dat wat eenmaal was en onherroepelijk verdween, dat het hem schier tot eene benauwenis worden kan. Wat is het, dat daar huilt door de boomen, dat daar trilt en zweeft in de vochtige lucht, dat daar schuilt achter oude, verwilderde heggen en dat zelfs den vreemdeling, die deze streek en hare historie niet kent, omvangt en doordringt met een on-es rijflijk gevoel van vagen weemoed? Zijn het de groote, verweerde steenen poorten die doelloos in het weiland staan, zijn het de sierlijk gesmeede ijzeren hekken, die niets meer afsluiten, ligt het in de onverwacht-aanzienlijke en herinneringwekkende namen, waarmede simpele boerenhofsteden zich tooien, of is het iets anders, iets, dat aan alle nadere definiëring ontsnapt? Hoe het ook zij, veel is er ook thans nog, dat den opmerkzamen wandelaar telkens en telkens weer in gedachten terugvoert naar den tijd, dat Kennemerland middelpunt was van een feestelijk en opgewekt leven. ☼ Langs de wegen die nu door autobussen onveilig worden gemaakt, van hun boomenschoon beroofd door dien demon van onzen tijd: „het Verkeer,” bewogen zich eens de hooge, zachtveerende statiekarossen, die hunne eigenaars brachten naar deftige buitenverblijven, lusthoven vaak, eenen vorst waardig. Breed waren de oprijlanen, statig de hardsteenen bordessen, als fluweel de gazons, omzoomd door strakgeschooren hagen, die een weloverdachten achtergrond vormden voor de in kleurige zijde zich hoofs bewegende beau-monde. Daar klonk

de parelende lach en ruischte zacht het water, daar werd de driekante steekhoed met sierlijk gebaar gelicht; daar glinsterde de slanke floret, te fijn voor bloedrooden ernst, daar was het, dat in de verholten theekoepeltjes en op de coquet spelevarende plezierjachten zich menige zoete intrigue afspoon. Het wijde, glinsterende water is grasland geworden, waar het stomme vee achteloos graast, de koepeltjes en „salons” zijn verdwenen, de tuinen en bosschen tot bouwland gemaakt. En zelfs van de groote, hechtgetimmerde paleizen is meestal niets gebleven dan de halfvergeten naam, dien zich een oude boer nog flauw herinnert. Het verval is groot geweest en wel moet dit kleurige en voor ons schijnbaar zoo opgewekte leven vooral in later tijd menigmaal vervuld zijn geweest van eene verholten triestheid; als eene onbestemde bedreiging moet de onherroepelijk en snelkomende teruggang zich toen reeds hebben kenbaar gemaakt. Och, wij weten hoe deze oogenschijnlijk zoo grootsche levenshouding innerlijke kracht, vitaliteit miste; hoe steeds meer ingeteerd werd op de schatten, door een vorig, krachtiger geslacht verworven. Sierlijke levensvormen, verfijnde praal en feestelijkheid konden innerlijke leegheid slechts tijdelijk maskeeren, niet teniet doen. Nauwelijks anderhalve eeuw geleden moet dit verval al begonnen zijn; toen reeds verstomde de lach, werden de tuinen met hun vijvers, beelden en gazons verwaarloosd, stonden de huizen verlaten te staar-oogen, terwijl de eeuwige zeewind de luiken droefgeestig deed klapperen. Ja, uitwendig toonden zij zich nog rijk en vol kunstig beeldhouwwerk, maar van binnen waren zij somber en hol, beroofd van den kaarsenschijn hunner intimiteit. Er bestaat een boek, „het Zegepralant Kennemerlant,” dat deze streek in woord en beeld nauwkeurig weergeeft zooals zij was in haren glanstijd, in den aanvang der achttiende eeuw. De schrijver, Brouerius van Nidek, vertelt ervan op de breedvoerige en lichtelijk overdreven wijze van zijn tijd, in een taal die beter dan iets anders ons een blik gunt op de geestesgesteldheid dier dagen. „Hier mede gaan we over tot de beschouwing van onze voorgestelde lusthuizen, dorpen en hofgezichten, alle naer 't leven op het nauwkeurigste en met de uiterste oplettendheid door H. de Leth in den jare 1728 getekent, en dat wel zonder het minste stipje aan eenigh gebouw of tuinsieradie over te slaen”, en verder: „dies men zonder roem zou mogen zeggen, dat, zoo er ooit iets volmaekt gelijkende door het graveer-ijzer of den etsnaelt te voorschijn gekomen is, deeze konsttafereelen, van bovengemelde H. de Leth in 't koper gebracht, daer nevens mogen gesteld worden...” enz. Een uitvoerige plattegrond voorin, doet ons zien, hoe toen hier het land van Haarlem af tot Castricum toe als overdekt was met aanzienlijke huizingen, het eene grenzend aan het andere. En moeilijk valt het te gelooven, als men nu op de daar aangegeven plaatsen vertoeft, hoe dit alles in betrekkelijk zoo korten tijd vrijwel spoorloos is verdwenen. Vrijwel, want toch zijn er vaak nog meer sporen te vinden, dan men aanvankelijk zou vermoeden, nietige overblijfselen veelal in vergelijking met wat eens was, maar veelzeggend genoeg voor den aandachtigen beschouwer. Zoo gebeurt het in deze streek niet zelden, dat de landman bij zijn graafwerk midden in het land oesterschalen vindt en dit is een bijna zekere aanwijzing, dat zich hier in de buurt eenmaal een „lusthuis” verhief. Meestal wijzen dan fragmenten van allerlei 17e en vooral 18e eeuwsch aardewerk, glaswerk en overblijfselen van gebruiksvoorwerpen (waaronder soms zilveren tafelgerei met oude keuren) op de juistheid dezer veronderstelling. Eenmaal zoover, is het met behulp van bovengenoemd plattegrondje en bewaard gebleven namen niet moeilijk zich te oriënteren. Op deze wijze maakten zich de plaatsen bekend waar eenmaal lagen de buitenplaatsen „Hoogergeest,” „Middeloo,” „Duinenvelt,” „Biesenvelt,”

„Hagevelt” (thans boerderij), het huis „te Wissen,” „Hoog Zichtenburg” en „Velzerhooft.” Over dit laatste huis, waarvan de overblijfselen pas zeer onlangs nabij het dorp Santpoort te voorschijn zijn gekomen, iets meer. Aan den Noordwestkant van dit dorp ligt een groot stuk weiland, dat op het oogenblik gescheurd wordt en veranderd in teelland. Wat bij deze bewerking uit den grond naar boven komt, wijst erop dat hier vroeger een groot huis gestaan moet hebben, wat bevestigd wordt door den naam „Voorplaats”, zooals het aangrenzende deel van het dorp nog in den volksmond genoemd wordt. Bij nadere informatie wist een oude landbouwer zich te herinneren, dat een nabijgelegen, thans nog aanwezige boerderij, vroeger „Velzerhooft” geheeten had. Slaan wij nu het „Zegepralant Kennemerlant” op, dan klopt de plattegrond volkomen met onze bevindingen. Naast een viertal afbeeldingen vinden wij er de volgende beschrijving: „Velzerhooft, de lustplaats van den heere Jacob du Peyrou Iansz., heere van Limmen, enz. die alhier in zijn geheelen omtrek en beplantinge voorkomt, gelijk vervolgens een: 1°. gezicht uit de rechterzijde van het huis over het grasparterre naer de Salon; 2°. Gezicht uit de linkerzijde van het huis over de uitgesneden waterkom naer het amphitheater

Foto R. H. Herwig.

DE BOERENMOUWPOORT TE 'S-HERTOGENBOSCH.

met zijne terrassen. 3°. Gezicht uit het huis over de basse-cour met zijne beelden en vazen en door dedrie onderscheide allées naar den rijwegh. 4°. Gezicht door de linde-laen naar het terras. Alles is hier even konstigh geordineert, even sierlijk beplant, even heerlijk volgebouwt, bosschen, allées, doolhoven, boomgaerden, terrassen, parterres, waterkommen, salons, amphitheaters, steene poorten, ijzere hekken, vazen, beelden en huizinge doen elk verwonderd staan. Inventie, ordonnantie, arbeid en overvloed van rijkdom hebben omtrent deze buitenplaats in vollen eendragt elkander geholpen en dus een heerlijk proefstuk van plant- en bouwkunst hervoor-gebracht, en wel ten grootsten deele door den tegenwoordigen heere bezitter.” Vooraf gaat een prent die ons het buiten in vogelvlucht vertoont. Wij zien een statig achttiende eeuwsch heerenhuis, van twee verdiepingen, steil oplopend dak, symmetrische, door pilasters verdeelde voorgevel en hoogen stoep; de linkervleugel is naar achteren toe uitgebouwd. Links van het huis bevindt zich een door hooge hagen omgeven tuin met figuren in le Nôtre-stijl, marmeren vazen, borstbeelden op piëdestals en als centrum een zonnwijzer op voetstuk; rechts de „uitgesneden waterkom” welke de gebroken ronde lijnen vertoont, zoo bij uitstek typisch voor de vroeg 18e eeuwsche versieringswijze; ook hier geschoren boompjes en metershoohe afsluithagen, die het geheel iets geven van een tooneeldécor. Van het midden van den vijver uit overschouwt Neptunus het geheel. Wat verder achter in den tuin omcirkelen luchtige berceaux een kleiner meertje, terwijl recht achter het huis een groot langwerpig water (waarvan thans nog een deel bestaat) de scheiding tusschen park en weiland vormt. In de verte ligt somber de afgebrokkelde ruïne van Brederode tegen den duinsloot terwijl een glinsterende streep zee het tafereel afsluit. Recht tegenover het huis lag de groote oprijlaan, die eerst door een boschrijk park, de voorplaats, voerde en zijn aanvangspunt met buitenhek had ter hoogte van den tegenwoordigen Hagelingermonumentale binnenhek, dat toegang gaf tot den eigenlijken tuin. Loodrecht op de oprijlaan had men ter hoogte van het huis een tweeden weg aangelegd, die het landgoed in zijne zichten zooals de prenten 1 en 2 ons laten zien. Aan het einde van dezen weg lag rechts de „salon,” een knus tuinhuis; middelmatige beelden en vazen) en ter weerszijden een vertrekje met glas-in-lood ruiten, waar het goed rusten, drinken en

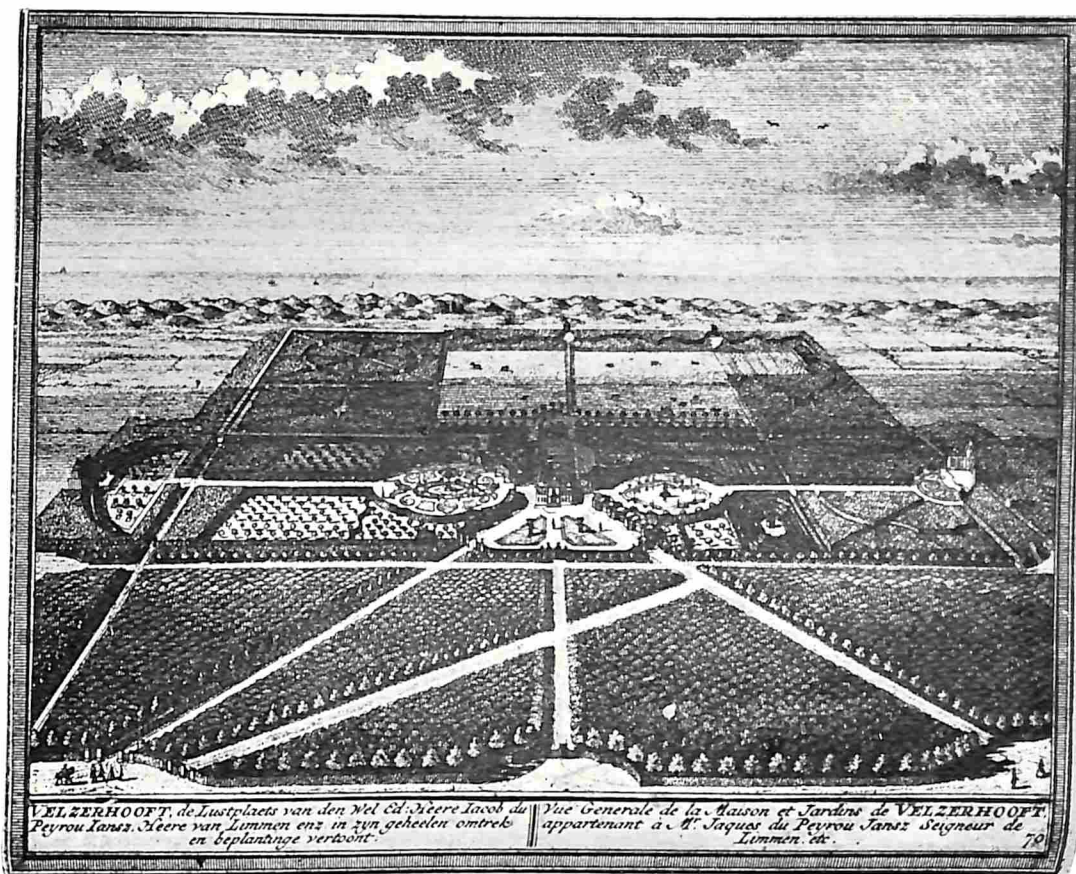
rooken was. Ging men naar links, dan beklom men eenige terrassen, bekroond door een half rond gemetselden muur, het „amphitheater”, vanwaar men het geheele buiten overzien kon. Uitgestrekte moestuinen en boomgaarden, door schaduwrijke lanen doorsneden, besloegen verder een belangrijk deel van de plaats, waarvan ook nog genoemd dient te worden de nooit ontbrekende doolhof van geschoren heggen. De sterveling die zich in dit labyrinth waagde, vond in het midden aangeland een gezellig theekoepeltje waar hij nieuwe krachten kon verzamelen. ☼ Hoe moet het hier goed wonen geweest zijn! Er was rust en stilte, er was water, zelfs levend water; er waren bosschen, en vogels, bloemen en zonneschijn En nu? Ja, de zonneschijn is er nog en ook nog het water, dat traag te voorschijn komt uit een half dichtgeplempt meertje, eenmaal de groote waterpartij achter het huis. Voor de rest niets dan nuchter, vlak weiland, zonder één boom of struik. Ook dit heeft den langsten tijd bestaan en weldra zullen er bloembollen groeien. Om den grond hiervoor geschikt te maken, worden zorgvuldig alle resten van de oude plaats die bij het graven te voorschijn komen verwijderd en daarmee verdwijnen voor goed de laatste aanwijzingen dat „Velzerhooft” hier eens lag. — Wat er aan steenen, puin,

scherven en glaswerk te voorschijn komt, is meest kenmerkend vroeg 18e eeuwsch. Middenstukken van groote aarden schotels, wit en blauw, met landschappen, molens en huizen beschilderd, aan de achterzijde met een goedkoopere glazuursoort bedekt, vormen typische voorbeelden van verval-Delftsch, evenals deelen van kannetjes, vergieten, borden en vazen; maar toch, hoe mooi roomwit is nog de glazuurlaag, hoeveel bekoring kan er zelfs nog van zoo'n scherp uitgaan! Muurtegeltjes met blauwe scheepjes en poppetjes zijn uit

denzelfden tijd afkomstig. Keulsch en Nassausch „Steen-goed” in vele variaties met strakgesneden en ingestempelde motieven, stukken van geel-groen-bruin beschilderd boerenaardewerk liggen er naast slanke, grijsbruine kruikjes, de voorloopers van de rechtvaardige, heel wat minder aantrekkelijke kruiken van tegenwoordig. Scherven van het fijnste Japansche porcelein vertellen ons iets van het tafelservies der bewoners, terwijl zeer harde stukken van roomkleurige, Engelsche Stone-ware borden, met karakteristieke golf-rand ons laten weten, dat ook aan het einde der 18e eeuw het huis nog niet verlaten was. Naast overblijfselen van slankvoetige, kegelvormige wijnglazen vindt men er bij tientallen de prachtig geoxydeerde bodems en halzen van dikbuikige wijn- en likeurflesschen. Zijn ze niet typeerend voor dien tijd, deze flesschen, die naar den inhoud meer willen schijnen dan ze zijn, omdat de sterk opgebolde bodem inwendig zoo'n groot deel voor zijne rekening neemt? ☼ Bij kruiwagens vol wordt het puin van fundamenteen, kelders en gangen weggereden en op hoopen geworpen. Roode baksteen van klein formaat en gele Friesche klinkertjes vormen den hoofdschotel; daartusschen liggen allerlei soorten vloertegels, geel, groen en bruin verglaasd, brokken wit en zwart marmer en hardsteen. Vreemd doen hiertusschen enkele stukken van middeleeuwsche kloostermoppen. Zijn deze mogelijk in ver-

band te brengen met enkele, zeer schaarsche fragmenten van zestiende-eeuwsch en ouder aardewerk en wijst dit op bewoning dezer plaats vóór „Velzerhooft”? Doch dit zijn slechts gissingen. ☼ Overigens is er meer, dat niet zoo aanstonds verklaarbaar is. Zoo zijn er op vele plaatsen in het terrein, even onder de oppervlakte, honderden meters lange rioleeringen aangetroffen, een halve meter in doorsnede, met gemetselde tongewelfjes rustende op zware eikenhouten platen. Op onderlingen afstand van twintig meter waren deze rioleeringen toegankelijk door middel van vierkante roodzandstenen deksels. Op ongeveer een meter diepte kruisen hier en daar kleinere rioolgangen, van gele klinkertjes gemetseld, de eerste. Hebben wij hier te doen met ondergrondsche beekafvoeringen? „Velzerhooft” lag in een zeer waterrijk terrein. Verbonden deze gangen de meertjes onderling en voorzagen zij hen van water? Nu nog loopt er langs het weiland een watertje, de Schiebroeke genoemd, op de kaart van 1728 als Schiebroeke vermeld. Dit schijnt vroeger naar den duinkant toe veel grooter en waterrijker te zijn geweest dan thans. Hoe anders te verklaren dat men op eenige kilometers zuidwestelijk van „Velzerhooft” midden in het land kromhouten van oude schepen heeft opgegraven? Heeft dit water zich

mogelijk nog verder zuidwaarts uitgestrekt tot dicht onder de muren van Brederode, waar houten schoeiingen in het bouwland gevonden zijn? Onwillekeurig denkt men hierbij weer aan de hardnekkige geruchten omtrent een voormaligen Rijnarm, waarvan dan ook het meertje van „Caprera” onder Bloemendaal een overblijfsel zou zijn. Wel eigenaardig is, dat een blik op de kaart doet zien, dat zoowel dit meertje als „Velzerhooft” gelegen zijn in hetzelfde, langgerekte dal, dat, tusschen twee duinenreeksen gelegen, het huis Brederode

DE LUSTPLAATS VELZERHOOFT IN DE ACHTTTIENDE EEUW.

Uit „Het Zegepralent Kennemerlant”.

als middelpunt heeft. Hier is op zijn plaats wat de „edelman van Florenen” Guicciardini zegt in zijn bekende boek „Beschrijvinghe der gantsche Nederlanden,” geschreven in 1598. Sprekende van de Rijnmonden zegt hij: „.....nederkomende verbij Rijsburg, nae Voorhoudt, in een volle meyr, van daer tot des Graven huys van Plaisance die Voghelen-sanck, Berckwelt, Aelbrechtsbergh, alwaer 's Graven Hof eertijds was (aleer dat vandaar door Koninck Willem van Roome ghetransporteert werde), rontsom des Hofs quartier veel schoone Raetsheeren Casteelen ende Huysen, als bij name 't Huys van Beverwijck, Hemerica, Suttdorp, Castri-con, Limbe, den naem nu ghetransporteert op de dorpen, de Huysen gheraseert zijnde; als oock 't Huys van Poelenburg, Poelanen, Velsen, Brederode, alwaer hem die Rijn noch in eenen poel vertoont en in de Rijsloot ghetransformeert is: ende is wel ghelooflijk door de groote timmeragie dat aenvoeringhe te water gheschiedt is door dien Rijn.....” ☼ In het thans omgespitte weiland verraden donkere veenplekken nog duidelijk waar eens de meertjes van „Velzerhooft” lagen. Verder bevindt zich onder het geheele terrein op ongeveer één meter diepte een niet zeer dikke veenlaag, die zich tot onder Driehuizen en Velsen uitstrekt. Bespreking van interessante, zeer oude vondsten op en in dezen later ondergestoven bodem gedaan, zouden ons te ver

voeren. Echter dient in verband met „Velzerhooft” vermeld, dat op genoemde diepte een achttal ijzeren speerpunten te voorschijn kwam, ruitvormig gesmeed, die ouder zijn dan het huis. Het vermoeden is gewettigd, dat deze wapenen dateeren uit den Spaanschen tijd; nog liggen er zuidelijk van de plaats groote, rechthoekig opgeworpen wallen, die men houdt voor eene bescherming van een Spaansche rust- en pleisterplaats achter de linie, gebruikt tijdens het beleg van Haarlem. Dit wordt nog waarschijnlijker gemaakt door het feit, dat zich in een halven cirkel rondom dit voormalige kamp kleine schansen bevinden, alle aan de zijde van die stad gelegen. ☞ Lagen grind, uit den bodem van „Velzerhooft” te voorschijn gekomen (waarbij vele rolstenen en vuursteenknollen de aandacht trekken), wijzen, evenals schelpen en fundamenten van hekpeilers het verloop der oorspronkelijke toegangswegen aan. Geprofileerde randen van marmeren tuinvazen en stukken koraal, vertellen ons iets van de kostbare, veelal uit uitheemsche materialen samengestelde tuinversiering, waar Brouerius van rept. ☞ Scherven, brokstukken, fragmenten zonder waarde op zich zelf, hoe duidelijk spreken zij van wat hier eens was! Weer is er een groote trek naar Kennemerland, als voor ruim twee eeuwen, maar hoe anders is dit alles! Waar eens de sierlijke karos van den bevoorrechten enkeling reed, daveren nu de overvolle motorvehikels; waar eens statig het heerenhuis zich uit het geboomte verhief, verschijnen nu reeksen arbeiderswoningen en landhuisjes als paddestoelen uit den grond ☞ Moeten wij er blij om zijn, moeten wij het betreuren? Zeker is, dat in uiterlijken welstand Kennemerland verloren heeft, al bewaren nog steeds enkele, ten doode opgeschreven buitenplaatsen, iets van het oude cachet dezer eertijds zoo vermaarde streek.

H. J. CALKOEN JR.

LENTEBODEN.

WANNEER in den herfst de boomen hun bladeren laten vallen en de uitgebloeide kruiden vergaan in windvlagen en buien kille regen, begint voor de planten de groote rust. Dan deert geen koude de kleine zaden, welke in hun harde schil en hun waterarme weefsels een uitnemende bescherming bezitten tegen de lage temperatuur, die onherroepelijk het onbedekte plasma zou dooden van al wat 's zomers aan boomen en struiken en kruiden bloeit en groeit. Dan hullen zich de knoppen, die in de lente zullen uitloopen, in een pakje van bruine schubbige bladeren, vaak nog beschermd, zooals bij de forsche kastanje, door een laag van kleverige hars. Hoe het komt, dat al die teere levende wezens onder den invloed der wisselende omstandigheden den langen slaap

Foto Afer.

DISTELROZET.

Foto Afer.

TUSSILAGO FARFARA, KLEIN HOEFBLAD.

ingaan, weten we niet. Een feit is het, dat in de tropen, waar de klimaatverschillen zooveel geringer zijn dan op onze breedte, de boomen steeds groen blijven, dat wil zeggen wel hun blaren laten vallen, maar in veel kleinere perioden, zoodat aan een plant tegelijkertijd en bladeren en knoppen en versche lidteekens van afgeworpen loof voorkomen.

En als we inheemsche boomen naar de tropen overbrengen, gelukt het vaak, ze jaar in jaar uit hun groene pakje te laten behouden. Alleen moeten we hun ruimschoots tijd laten om zich aan te passen. De invloed van de periodiek terugkeerende winterkoude en de belangrijke vermindering van de dagelijksche lichthoeveelheden, welke talloze geslachten achtereen op onze inheemsche planten heeft ingewerkt, moet wel zeer diepe sporen hebben nagelaten. Immers, als we eens nagaan of na den laatsten buitengewoon zachten winter, de lentebloemen zooveel vroeger zijn verschenen en de knoppen eerder zijn uitgekomen, moeten wij erkennen, dat dit niet in die mate het geval geweest is, als we wel zouden hebben verwacht. Het is waarschijnlijk, dat de lentebloemen eerder hun opwachting zouden maken, als meerdere zachte winters den invloed van de normale koudeperioden zouden elimineeren. ☞ Een van de aardigste vormen, waarin zich de overblijvende kruidachtige gewassen gedurende den winter aan ons oog kunnen voordoen,

is die van het wortelrozet. De afbeelding hiernaast geeft er een weer van een distel. Deze groeivorm is typisch voor vele tweejarige planten, dat zijn kruiden, die in het jaar, waarin ze uit het zaad zijn ontstaan, nog niet bloeien, maar pas na een winter te hebben gerust, tot het vormen van voortplantingsorganen overgaan. De stengel waaraan de bladeren van een rozetplant zijn vastgehecht, is zoo sterk verkort, dat het lijkt, alsof alle bladeren op dezelfde hoogte ontspringen. Nauwelijks worden de plat op de aarde liggende rozetten voldoende door de voorjaarszon verwarmd, of de hoofdstengel ontvangt een krachtigen stroom voedsel uit den bijna altijd zeer langen en vleezigen wortel en schiet met verwonderlijke snelheid de lucht in, om straks haar bloemen te koesteren in de warme zomerzon. ☞ Al vroeg in het jaar, soms reeds eind Januari, verschijnen de sneeuwkllokjes, terwijl in zachte eind Januari, verschijnen of meizoentje hen nog de baas is. Deze allereerste lenteboden worden eind Februari, begin Maart gevolgd door de gele drommen van het Klein Hoefblad, Tussilago farfara. Dit plantje is een liefhebber van vetten kleigrond en kan met zijn langen taaien wortel zóó diep in den bodem doordringen, dat het practisch niet is uit te roeien. Met zijn neef, het Groot Hoefblad, heeft Tussilago gemeen, dat de bladeren pas lang nadat de bloemen zijn uitgebloeid, hun definitieve grootte bereiken. Als het klein hoefblad op zijn sterke beschubde stelen de gele bloemsterretjes draagt, zijn de bladeren zelfs vaak nog niet te zien. Interessant is het gedrag van dien stengel na den bloei. Zoodra de kroonblaadjes verwelken, buigt zich het bruine dorre bloemkopje naar beneden om zich na

Foto Afer.

TUSSILAGO FARFARA, KLEIN HOEFBLAD.

Foto Afer.

CERASTIUM SEMIDECANDRUM,
ZANDHOORNBLOEM.

het rijpen van het zaad weer op te heffen. Tegelijkertijd gaat dan de stengel sterk in de lengte groeien, zóó sterk, dat hij er „mager” van wordt, en verheft dan zoo hoog moge lijk in de lucht een donzig bol kopje, dat doet denken aan een uitgebloeide paardebloem. Wat wij de „bloem” van het klein hoefblad noemen, is eigenlijk geen bloem, maar een verzameling van kroontjes, die op den verbreed kop van den stengel zijn bevestigd, net als bij mar-

griet en kamille, bij zonnebloem en madelief. Zulk een collectie bloempjes noemen we een hoofdje. Ze is typisch voor een zeer groote plantenfamilie, de Composieten of Samengesteldbloemigen, die ongeveer 10000 van de 100000 nu bekende zaadplanten omvat en verreweg de meestespecies onder haar leden telt. In ons land groeien meer dan honderd wilde soorten en bovendien worden er nog zeer vele gekweekt. We zullen van deze interessante familie in den zomer nog wel meer leden ontmoeten. De Tussilago wordt in den volksmond ook „tabak” genoemd, terwijl het plantje in sommige streken met „stinkblad” betiteld wordt. De combinatie van deze twee namen geeft wel te denken!

☞ Het klein Hoefblad is nog niet uitgebloeid of het *Speenkruid*, *Ficaria verna*, komt zijn plaatsje opeischen. Ook al een overdadige bloeier, die onder boomen en struikgewas, maar ook langs slootkanten en in weilanden groote uitgestrektheden kan kleuren met zijn fijne sterren, van frisch en helder geel. Het speenkruid wordt door de Duitschers *Scharbockskraut* genoemd, omdat het vroeger als middel tegen scheurbuik toepassing vond, en ook wel Feigwurz of vijgenkruid, naar aanleiding van de gezwollen vorm der worteltjes. ☞ Het speenkruid bezit namelijk aan de onderzijde van den stengel bewaarplaatsen van reservevoedsel. De glanzende blaadjes van het voorjaarsgewas nemen gretig het weinigje warmte van de lentezon in zich op en vormen suiker en zetmeel, dat door den stengel vervoerd wordt en in knolvormig verdikte organen een plaatsje vindt, om in het volgend voorjaar de nieuwe scheuten te voeden en hen in staat te stellen, onafhankelijk van het schaarsche zonlicht hun blaren te ontplooien. Daar de Ficariaplanten steeds dicht bij elkaar staan, beschaduwen zij den bodem en gaan het uitdrogen daarvan tegen. De wortels kunnen dus meer dan voldoende voedsel en water uit den grond opzuigen. Dit gevoegd bij het feit, dat droogte in het voorjaar zoo goed als niet voorkomt, heeft tot gevolg, dat de blaadjes van het speenkruid vlezig en kaal zijn en geen beschermingsmiddelen bezitten tegen te groot waternverlies, zooals we die steeds bij de zomergewassen aantreffen. De sappige glanzende blaren worden nooit door slakken aangevreten; wanneer we er eenige in den mond nemen, blijken zij een wrangen smaak te bezitten, die waarschijnlijk tegen de vraatzuchtige weekdieren een afdoende bescherming verleent. Als we de bittere

stof, welke voor een menschenmaag niet schadelijk is (*Ficaria* wordt wel als soepgroente gegeten!) met een of ander oplosmiddel, bijv. alcohol, uit het blad verwijderen, worden de blaadjes gretig door de slakken verteerd. ☞ De goudgele bloemkroon van het speenkruid lokt de weinige voorjaarsinsecten tot een bezoek. Maar het geringe aantal der bezoekers die honig komen snoepen, en de omstandigheid, dat *Ficaria* moeilijk vrucht zet, maken, dat de plant zich behalve door zaad nog op andere wijze moet kunnen voortplanten. En werkelijk, wanneer de Meimaand in het land is, blijken de leeggezogen knolletjes te zijn vervangen door nieuwe, terwijl zich in de oksels der bladeren kleine ronde organen hebben gevormd, die we okselknolletjes noemen. Deze vallen na eenigen tijd op den grond, worden door regenbuien weggespoeld en helpen zoo mee tot instandhouding en verspreiding der soort. De bloemen, die in den zonneschijn zoo prachtig kunnen glanzan alsof ze met vernis zijn bestreken, sluiten zich, zoodra het avond wordt, ja zelfs midden op den dag, wanneer de zon achter dikke wolken schuil gaat. ☞ Valt *Ficaria* oogenblikkelijk op door zijn stekend gele kleur, zoo kan dit niet gezegd worden van een anderen voorjaarsbode, die eveneens in ongelooflijke massa's velden en wegen oververt. Zijn snelle groei, bescheidenheid en onaanzienlijkheid zijn oorzaak dat het toch zoo mooie plantje door den mensch minachtend als „onkruid” wordt bejegend. Het is het *Vogel-* of *Sterremuur*, *stellaria media*, een van de mooiste planten voor wie met loupe en geduld de moeite neemt, zijn fijnen bouw

te onderzoeken. De bloei en vruchtzetting geschieden zóó snel dat *Stellaria* in gunstige jaren vaak vijf, zes generaties kan voortbrengen. ☞ De sappige stelen van de buitengewoon teere blaadjes zijn voorzien van een dubbele rij haren, die het regenwater opzuigen en het vocht, dat ze niet verwerken kunnen, naar de wortels laten afvloeien. Het sterremuur is in het vroege voorjaar nog niet boven den grond, of de vogels doen zich aan het sappige groen te goed. Het kan echter geen kwaad: zóó erg kan het niet worden geknauwd en beschadigd of het groeit nog tegen de verdrukking in. *Stellaria* behoort tot de Caryophyllaceën of Muurachtigen. Onze afb.

hierboven geeft een van zijn familieleden weer, *Cerastium Semidecandrum*, een behaard plantje met vijf witte bloemblaadjes, die aan den topeen weinig ingesneden zijn. De onderste bloem op de foto toont duidelijk de vijf kleine meeldraden. ☞ De Caryophyllaceën hebben hun naam gekregen, omdat de anjeliën, die er ook toe behooren, naar kruidnagelen (caryophylli) ruiken. Een oppervlakkige beschouwing zou niet doen vermoeden, dat het onaanzienlijke *Cerastium* familie was van de pronkerige anjers en de trotsche koekoeksbloemen! ☞ Wanneer muur- en speenkruid bloeien, is de zomer eigenlijk

Foto Afer.

LUZULA CAMPESTRIS, VELDBIES.

Foto Afer.

FICARIA VERNA, SPEENKRUID.

al in aantocht. Hazelaar en els zijn uitgebloeid, de katjes hebben hun stuifmeel meegegeven aan den wind, zoodat van de millioenen kleine korrels slechts enkele terecht komen op de wachtende stampers der vrouwelijke bloemen. De katjesdragende boomen zijn echter niet de eenige stuifbloeiers: in het opschietend lentegras tieren de pollen van de elegante *Veldbies*, *Luzula campestris*. Wie het kruid, dat tot de Juncaceen of Russchen behoort, niet kent, zal het ongetwijfeld voor een grassoort houden. De stengel, die sterk behaarde bladeren draagt, mist echter de voor de grassen zoo typische knoopen en leden. De stelen der bloemen zijn zeer kort en zoodat aan het einde van den stengel een sterk ineengedrongen aar gevormd. Sommigen bloemen op de afbeelding laten duidelijk den stamper zien, wiens driespletige stempel ver buiten het bloemdek uitsteekt, waardoor natuurlijk de kans grooter wordt, dat een of meer stuifmeelkorrels er aan blijven kleven. Het plantje zoekt graag een zonnig plekje op, in een weiland of langs den weg, en is tevreden met een sober maal uit schralen bodem. Dat slechts zoo weinigen de veldbies kennen is jammer genoeg: weinig voorjaarsplanten zijn zoo onopvallend maar ook zoo mooi als de kleine *Luzula* met zijn langbehaarde slanke blaren.

(Wordt vervolgd).

A.F.E.R.

De Voorjaarsbloemententoonstelling te Heemstede.

(Slot).

DE ZESDE (LAATSTE) TIJDELIJKE TENTOONSTELLING.

BIJ het binnentreden van 't terrein gaan onze gedachten terug naar den openingsdag, toen een smetloos sneeuwkleed het ontluikende Florakind veilig dek- te. Wat een groot verschil! Toen een winterpracht, welke niet verborgen kon houden het schuchter ontwaken van de eerste teere lenteboden, sneeuw- klokje en crocus. Nu een kleed

van volop lente, helle kleurenpracht van late tulpen tegen teer groen belooverde boomen. Het loopt nu naar het einde. Lente wijkt voor zomer. De voorjaarsbloemen nemen afscheid en met hen het „voorjaarsbloemenfeest.” Waardig sluit deze zesde de rij der tijdelijke tentoonstellingen af. Er is weer van allerlei te zien, mooie afgesneden Tulpen, planten, rotstuintjes, Hortensia's, bindwerk en groenten. Rechts van den ingang is een inzending van de Handelskweekerij „Gelria” Nijmegen. Heel mooi zijn de Gerbera's. Deze bloemen, destijds ingevoerd door een Fransche firma, ziet men hier niet veel. De bloem doet denken aan een Margriet; de bloembladeren zijn echter veel fijner en smaller. De kleur is bijzonder mooi. Deze firma exposeert in vollen bloei staande cactussen. De firma van Dort te Heemstede volgt nu met een bed Geraniums „Koningin Wilhelmina”. Hiernaast een zeldzame collectie tulpen van den heer A. Bos te Overveen. Zelden zagen wij zooveel verschillende soorten. Er zijn ouderwetsche tulpen, zgn. bizarren. Fraai gevormde lelietulpen in geel en wit, de laatste met zacht rose randje. De Rembrandtsoorten zijn ook aanwezig, evenals de James Watt, de donkere tulp met het druivenwaas. Verder bonte late- en bonte Darwintulpen. Bijzonder is zeer zeker de *Viridiflora praecox*; de kleur is zeegroen met donkere teekening op elk bloemblad. Een en

ander is keurig gearrangeerd; vooral de bonte tulpen in idem vazen zijn heel mooi. Vermelding verdient ook de *Tulipa acuminata*; de bladeren hiervan zijn heel lang en spits. Onder het raam staat een vliegmaschine van roode- en witte tulpen. In den hoek daarnaast een gemengde inzending van de kwee- kerij Bosch en Hoven te Heemstede. Er is hier een te veel; rotspartij, grafwerk, *Lathyrus*; wat het geheel schade doet. Nu trekt onmiddellijk de collectieve inzending van de afdeeling Heemstede de aandacht. Zij beschikt over een oppervlakte van 200 M² die bezet is met pl.m. 400 vazen gevuld met eerste klas tulpen, waaronder domineert de Darwinsoort. Wat een verscheidenheid en weelde van kleur, rood, paars, geel, brons, wit en rose! Vergelijkt eens de mooie Sirene, een tulp met lelievorm, fijn rose van kleur, met een „Bar- tigon”, gloeiend rood, daarnaast, en de kanariegele „April Glow” met zwarte meeldraden. Lief zijn de randen van fijne witte bloempjes. Onder het achterste venster is een etalage verduurzaamde champignons en andere soorten paddestoelen. De heer Spanjaard te Santpoort verkoopt deze lekkernij. Een vaas met prachtig roode *Gladiolus* prijkt hier naast. Mooi is de inzending *Cineraria*'s en *Gloxinia*'s, welke de tuinbaas de heer H. Heesberge, van Huize Belvédère te Over- veen inzond. Licht- en donkerblauw, rose en bruinroode,

paarse en witte bloemen, alle zijn ze even mooi. Bij de *Gloxinia*'s is het vooral de grootte van den bloemkelk, die op- valt. Het midden van de zen- achterwand is nu in beslag genomen door de firma van Empelen's Bloemenmagazijn te Heemstede. Zij etaleert hier fraai bindwerk, fijn ge- kleurde rozen en anjers en licht lila *Lathyrus*. Het fraaist is de achtergrond. Om een spiegel hangen de tros- sen van blauwe regen en daar- naast in opgaan- de lijn forsche takken Japan- sche kers, zacht rose van kleur. Heel fraai is de krans op den voor-

Foto C. Steenbergh.

DE VOORJAARSBLOEMENTENTOONSTELLING TE HEEMSTEDE.

Lathyrus-inzending van Joh. Hoogensteyn & Zn., Bennebroek.

grond van licht lila *Lathyrus*, doorregen met een donker lila fluweelen lint. Nu zijn het weer tulpen, welke onze bewondering hebben. De heer v. d. Berg, Heemstede, zond ze in. Wederom een rijke collectie. Aardig zijn de roomgele, met lakrode teekening. Doch er zijn ook roode, zwarte, bruine, rose, bonte enz. Al deze kleuren beschouwend, verbaast men zich er over dat ons kil land deze bloemen voortbrengt. De kleuren zijn zoo warm, zoo Oostersch, vooral de scharlaken roode kleur met den blauwen rand in het hart. Eveneens een donker paars gekleurde met groenen rand van binnen. Nu, zeker een gevolg van de warmte, de bloemen zich geheel openen, valt dit pas goed op. De heer Koper te Bennebroek arrangeerde een rotstuintje. De achtergrond is fors opgezeten en bestaat uit bloeiende *Rhododendrons*. Prachtig zijn de hooge trossen *Saxifraga pyramidalis*. Op den voorgrond tusschen de rot- steenen bloeien in weelde van kleur vele bloemen. Het is de gele *Alyssum saxatile*. Lief zijn de witte bloemsterretjes der *Arenaria balearica*. De heer Koper munt wel uit in het genre rotstuintje. Wie een bijzonder mooien aanleg wil zien, brenge eens een bezoek aan het buiten „Denneheuvel” nabij Benne- broek. Ook deze rotstuintje is uitgevoerd onder leiding van den heer Koper en behoort tot de mooiste hier in den omtrek. De volgende inzending bestaat niet uit bloemen maar uit groenten. De bekende firma „Vilmorin Andrieux” te Parijs

Foto C. Steenbergh.

DE VOORJAARSBLOEMENTENTOONSTELLING TE HEEMSTED.

Collectie gekleurde Hortensia's van D. Baardse, Aalsmeer.

zond ze hier heen. Bijzonder mooi is de rangschikking. Voor een oplopenden achtergrond van heerlijk riekende violieren en viooltjes ligt de groente in groote verscheidenheid. Malsche sla en prachtige krulandijvie, daartusschen ronde bakken gevuld met zeldzaam groote bloemkool. Behalve sla en andijvie, ziet men enorme prei en worteltjes, tomaten, dikke asperges, knollen, bieten, radijs enz. Er zijn groenten bij, welke wij hier nooit zien; tenminste niet in denzelfden vorm. Het geheel is een rijke collectie en ziet er zeer goed verzorgd uit. En hiernaast exposeert de heer Joh. Hoogenstein en Zoon te Bennebroek, Winter Lathyrus. Hoe mooi zijn de fijne pasteltinten van deze bloemen. De opstelling is heel fraai. Mejufvrouw Annie Wigman, Haarlem, zorgde hiervoor. Het meest trof ons de mand met gemengde kleuren, blauw, violet, wit, oranje, bruin en zalmkleurige zijn hier tot een zeldzaam schoone kleurencombinatie verwerkt. Heel fijn is de mand met enkel witte Lathyrus. En nu volgen rozen, van de kwekerij Bentveld, Aerdenhout; goede bekenden van een der vorige exposities. Welk een geur en kleuren. Mooi zijn de slanke buigzame stengels van al deze soorten, van Columbia de fijne zachtrose en Hadley, welke zoo heerlijk geurt en donkerrood van kleur is. Prachtig is „America”, groote, losse roos van wonder fraai karmijnroze kleur. Elk soort is opzichzelf een juweeltje van cultuur. Ziet eens de gemengde bouquetten. Waardig is deze koninklijke bloem hier aanwezig. Het midden-gedeelte is nu grootendeels in beslag genomen door de Lentsche Nijmeegsche Veiling. Het geheel is wat kaal en doet erg nuchter aan. Hier is groepeerings weer bijzaak, cultuur hoofdzaak geworden. De geheele inzending is zgn. marktgoed en bestaat uit verschillende potplanten en bloemen. Er zijn perken met mooi scharlaken roode Geraniums. De varieteit „Prinses Juliana” is heel mooi, de bloemen zijn bijna oranje van kleur, al is de hoofdtint nog rood. Er zijn ook lage soorten bij met groote roode bloemen, zwartgevekt. Fijn rose is de tint van een Pelargonium, met dubbele bloemen. Weer ontmoetten wij een goede bekende. Het orchideeën-woud is ons nog niet uit de gedachten. De prachtige Cymbidiums (firma Bier en Ankersmit) tooveren het ons weer voor oogen. Geen wonder dat deze firma om haar orchideeën wereldvermaard is. Takken orchideeën van 1½ M. lang, rijk bezet met wonderfraaie bloemen, zijn geen alledaagsheid. Lief is het paarslila viooltje dat Gebr. Keesen te Aalsmeer inzond. Heerlijk riekend en groot van bloemtros de reseda, welke de firma D. Spaargaren Mzn. Aalsmeer exposeert. Natuurlijk ontbreken de beroemde cyclamen van deze firma ook nu niet. Een aardige inzending is de in kuipjes geplante Geums „Prinses Juliana.” Ze zijn mooi oranjegeel; de heer van Veen te Leiden

exposeert ze. En nu, aan het einde van deze beschrijving, vestigen wij de aandacht op de rijke collectie Hortensia's van D. Baardse te Aalsmeer. Een zeldzaam staaltje van kweekkunst. De planten bestaan uit een stengel, waarop de vorstelijke bloemkroon rust. De kleuren zijn heel mooi; vooral de zachtrose varieteit. Uit een zaaisel van 3000 planten zijn ten slotte een 200-tal kleurvaste exemplaren gewonnen. Nimmer zag men zoo'n collectie, een kunststukje van cultuur. De Duitsche inzending van de firma Friedrich Matthes, Ottendorf, ofschoon ook heel mooi (vooral de fraai gekleurde Heiderösel en Blauer Prinz) zinkt hierbij in het niet. En alles met elkaar is deze expositie, zooals wij al opmerkten, een waardig slot van de reeks tentoonstellingen. Met weemoed zien wij den sluitingsdag (21 Mei) naderen. Het is nog zoo mooi in onzen sprookjestuin. Ziet eens het terrein der vollegronds tentoonstelling. De boomen, nu getooid met het pas ontplooidde fijne lentegroen, de vogels die jubelen, de bijtjes die zoemen en in de verte de koekoek die roept... Nog enkele dagen kunnen wij van deze weelde, welke de natuur ons schenkt, genieten. Dan wordt de sprookjestuin gesloten en blijft ons alleen herinnering en dankbaarheid. Herinnering aan menig uur van intens natuurgeniën, dankbaarheid aan hen die dit alles organiseerden en ons dit genot schonken.

I. JOH. W. DE VRIES.

OP LEVEN EN DOOD.

5) Naar het Engelsch door CHLS. G. D. ROBERTS.

Hij hield van slapen. Zijn intens leven maakte dat hij een massa slaap noodig had. En dat was een geluk voor de andere boschbewoners, die zich daardoor den geheelen dag vrij door het scheerlingbosch konden bewegen, hun eigen geheime bedoelingen volgend, zonder dat zij bang behoefden te zijn voor den gevreesden slaper in den boom. Maar als de schemering begon te dalen, meden zelfs de veldmuizen die buurt; en de wilde konijnen, die Ismaël's voornaamste diët vormden, vluchtten naar de minder dicht begroeide gedeelten der bosschen om in het maanlicht samen te spelen. Zelfs die voor niets terugdeinzende, kleine moordenaar, de wezel, kwam nooit in het scheerlingboschje jagen. Want hij wist, dat Ismaël niet slechts op hem zou jagen — al was 't louter uit plezier in

Foto C. Steenbergh.

DE VOORJAARSBLOEMENTENTOONSTELLING TE HEEMSTED.

Gloxinia's, inzending van Huize de Belvédère, Overveen (Tuinbaas H. Heesberge)

zoo'n moeilijke jacht — maar dat hij zelfs zijn ranzig, pezig vleesch zou verorberen, taai als touw, dat geen der andere bosch-roovers ooit zou aanraken, tenzij ze bijna verhongerd waren. ☼ Op een zekeren lenteavond, toen de glans eener vroeg opgekomen maan de toppen der scheerlingstruiken in zilveren licht baadde, nog vóór de laatste zonnegloed in den hemel gedooft was, ontwaakte Ismaël met een ongewonen eetlust. Hij gleed ietwat haastig uit zijn hol en nam zelfs niet den tijd om, zooals anders, zich uit te rekken op den langen, hellenden boomstam, die naar zijn hol leidde. Hij had zich den vorigen nacht uitsluitend met konijnen gevoed en konijnenvleesch heeft die eigenaardigheid dat het — zooals de woudloopers zeggen — niet „staat” in de maag. Al heeft men er nog zoo stevig van gegeten, men heeft gauw daarna weer honger; zoodat zij die van dit vleesch leven, vaak moeten eten, wat misschien een wijze voorzienigheid der natuur is om te voorkomen, dat het productieve konijnen-geslacht de heele wereld zou bevolken. ☼ Toen Ismaël zijn ladder afdaalde, klonk plotseling een holle, diepe stem door de boomtoppen. Het was een angst-aanjagende stem en ze klonk heel dichtbij, en toch was er iets vaags in, dat het onmogelijk maakte te zeggen waar ze precies vandaan kwam. Ismaël kende die dreigende stem zeer goed; maar, zonder er de minste aandacht aan te schenken, liep hij den hellenden boomstam af. De hoornuil, de schrik van alle kleinere nachtelijke zwervers, joeg hem geen angst aan. ☼ Maar deze gevleugelde roover was toevallig een nieuweling — een afgedwaalde uit de reeds eenigszins bewoonde streken ten zuiden van de Ottanoonsis Vallei, waar de visch-marters, die een hekel hebben aan de nabijheid en de woonplaatsen der menschen, nooit komen. Hij kende Ismaël niet. Zijn groote, vale, starende oogen zagen een bontdragend dier den stam afglijden. Toen die vlugge gestalte op een door demaan beschenen plek zichtbaar werd, sloot hij zijn donzige vleugels half op zijn rug en

Foto v. d. Laarse.

IN TENEBRIS LUX.

schoot geluidloos naar beneden. Op het zelfde oogenblik keek Ismaël naar boven, met wijd geopenen bek grommend. Er was iets zoo woests in dat gegrom, dat de Katuil begreep, dat hij zich vergist had. Met een krachtigen vleugelslag ging hij opzij. Maar hij ontsnapte maar ternauwernood. Ismaëls lenige hals schoot snel naar boven en hij sloeg zijn tanden in het dikke dons op de dij van den uil. Hij greep echter niet meer dan een bek-vol erg pluizige veeren en de verschrikte vogel vloog haastig weg uit zoo'n gevaarlijke buurt en liet hem achter, woedend met zijn pooten naar zijn bek slaand om dat kleverige, hinderlijke dons kwijt te raken. ☼ Toen hij beneden was gekomen, liep Ismaël in een heel kwade stemming voort. Hij verwachtte geen buit daar in de buurt, en dus bewoog hij zich vlug vooruit in lange, geruischlooze sprongen, de incarnatie van kracht en snelheid en nauwkeurigheid. Maar ten einde geen enkele gelegenheid te laten voorbijgaan, die het geluk van de jacht hem zou kunnen aanbieden, liep hij met den neus in den wind, gereed om iederen geur, die hem tegemoet kwam, waar te nemen. ☼ Toen hij uit de duisternis der scheerlingstruiken kwam, betrad hij een terrein van ontlukende jonge boomen, waar boschjes half-volwassen dennen en pijnboomen afgewisseld werden door groepen van berken, populieren, ahorn- en kersenboomen. Hier snoof hij plotseling een sterken geur op. Hij bleef staan als versteend, met opgeheven kop, terwijl zijn scherpe neus in alle richtingen onderzoekend snoof. De lucht was die van een stekelvarken en ze was zoo versch, zoo doordringend, dat hij overtuigd was, dat het stekelige knaagdier niet ver af kon zijn. Zijn meedoogenlooze oogen, scherp en dicht bij

een geplaatst, keken overal rond. Ten slotte keek hij naar boven en bemerkte toen een donkeren bal, die aan het einde van een dunnen tak aan een hoogen berkenboom bengelde. ☼ Nu is het stekelvarken een wild, dat andere jagers in het woud liefst ongemoeid laten. Zijn doodelijke pennen, scherp als naalden en zoodanig van kleine weerhaken voorzien, dat ze steeds onvermijdelijk naar binnen dringen tot ze wellicht een der edele deelen bereiken, vormen een gevaar dat de wezel, de vos of de lynx slechts zullen trotseeren als de honger in zijn ergste stadium hen er toe drijft. Maar Ismaël kende het geheim hoe men stekelvarkens moet aanvallen en hij wist, dat het vleesch onder die gevaarlijke wapenrusting krachtig en voedzaam is. Hij was den berkeboom opgerend en liep langs den zwaaienden tak, vóór het niet erg snuggere stekelvarken iets van zijn nabijheid bespeurd had. ☼ Heel voorzichtig kroop Ismaël voort op den dunnen tak, die boog onder het dubbele gewicht. Wellicht uit verbazing, dat hij plotseling zoo veel zwaarder was geworden, keerde het stekelvarken zich langzaam om, ten einde terug te klauteren naar een veiliger plaats. Voor hij zich meer dan half omgekeerd had, bemerkte hij tegenover zich den zwijgenden, angstaanjagenden kop van Ismaël, die neergehurkt zat op den tak. ☼ Oogenblikkelijk stonden alle pennen, die de verdediging van het stekelvarken vormen, steil overeind; maar hij hing in zoo'n eigenaardige positie, dat hij zich niet dadelijk kon oprollen tot dien bal van naaldscherpe punten, dien al zijn vijanden zoo zeer vreezen.

Hij deed zijn uiterste best om zijn kalen, onbeschermden kop, tusschen zijn pooten terug te trekken. Maar het noodlot, dat hem bedreigde, was hem te vlug af. Ismaëls snoet schoot vooruit, snel en recht als die van een ratelslang, schoot onder de dreigende voorhoofdschuif van pennen door en zijn onverbiddelijke hoektanden grepen den neus van het stekelvarken. ☼ Wel bewust van al de gevaren, die hij hiermee liep, begon Ismaël tegelijkertijd zoo snel hij kon achteruit langs den tak te kruipen. Het stekelvarken deed zijn uiterste best zich om te keeren, ten einde naar zijn vijand te slaan met zijn gewapenden, sterken staart. Maar daarvoor werd hij te ruw voortgesleurd. Hij sloeg zijn klauwen in het hout en trok met inspanning van alle kracht terug, hij worstelde om zijn tegenstander te weerstaan en zijn bloedenden kop los te trekken. Maar hij werd zoo woest meegetrokken, dat hij zijn klein beetje verstand er bij verloor. ☼ Tot nu toe was de avondskemering, die geheimzinnige mengeling van zonsondergang en maansopgang, stil en geluidloos geweest, behalve als een nachtuil zijn diepe, plechtige stem had laten hooren, terwijl hij langs den purperen hemelkoepel gleed. Maar nu werd die rust verbroken door een afschuwelijke mengeling van geluiden, onderdrukt maar woest. Behalve voor iemand, die vlak onder den boom zou hebben gestaan, was de woesteling onzichtbaar. Maar het wilde klapperen der takken, het hijgende, brommende gepiep, het scheuren van klauwen die meedoogenloos van hun houvast op den stam werden losgesleurd, spraken overduidelijk van het drama dat zich daarboven afspeelde. ☼ Toen Ismaël een vork in de takken bereikt had, steunde hij zijn krachtige dijen stevig tegen den stam en slingerde hij het stekelvarken door een plotseligen ruk van den tak af, waarbij hij het met kracht tegen een lager gelegen tak aansloeg. Half bedwelmd en geheel van de wijs gebracht, liet het ongelukkige slachtoffer al zijn pennen zakken toen hij zich zoo plotseling voelde zweven, en trachtte zich wanhopig ergens aan vast te klemmen.

(Wordt vervolgd).